

Sentralposten

NR. 4 - DESEMBER 2012

REDAKTØREN SIER

Foskningsmagasinet Appolon kan fortelle at engelsk er et skandinavisk språk. Professor i lingvistikk Jan Terje Faarlund ved UiO sier at gammelengelsk rett og slett er utdødd og at det er nordisk fra norske og danske vikinger som har overlevd. Det betyr at engelsk tilhører den nordgermanske språkgrenen (sammen med dansk, svensk, islandsk og færøysk) og at vi har vært feilaktig opplært til å

tro at engelsk stammer fra vestgermansk og var det språket anglerne og saxerne tok med seg fra Nord-Tyskland og Sør-Jylland.

Hvilke sammenhenger og konsekvenser kan vi se her? Nordmenn har lett for å lære seg engelsk, men har en aksent «som kan høres på tre sjømils avstand» (professorutsagn; var det Bernt Høgtvedt, mon tro?). Våre politikere snakker også et

engelsk som gjør vondt («there is so much sutring in Norway», sa Erik Solheim, og publikum lo av høflighet). Det er faktisk lenge siden vikingetiden, så de som skal mål-bære norske meninger i internasjonale fora i dag, bør kanskje gjennomgå et postmoderne diksjonskurs? De kan jo alle ordene, så det skulle la seg gjøre... Det står bare på viljen og selvbildet. Red...

FOTO: COLOURBOX.COM

Good yuletide!

NESTLEDEREN HAR ORDET

Denne høsten er det mange ting som skjer. Vi vet at det rundt om på arbeidsplassene har blitt gjennomført lokale lønnsforhandlinger. Vi vet også godt at dette er en krevenne øvelse, både i forkant og i etterkant, og vi håper at partene på arbeidsplassen har klart å få til gode prosesser.

Vi vil benytte anledningen til å takke avdelingene som har sendt inn forslag til LO-kongressen. Alle forslag har blitt grundig behandlet av forbunds- og landsstyre, og de vedtatte forslagene ble oversendt til LO innen fristen 1. november.

LO Stat hadde sin årlige kartellkonferanse og sitt representantskap på Gol 13. – 16. november. Vi gratulerer gjenvalgt LO Stat-leder Tone Rønoldtangen og det øvrige gjenvalgte og nyvalgte mannskapet i LO Stat. For oss er det særlig gledelig at NTLs forbundssekretær Dag Westhrin er valgt inn i LO Stat for å bidra med sin kompetanse.

Det var tydelig på innleiderne på kartellkonferansen at markedsstyringsrapporten til NTL er godt kjent også i politiske kretser. Arbeiderpartiets partisekretær Raymond Johansen gikk lengst i å tilstå at målstyring og rapportering har gått for langt. Vi ser fram til å se

dette omgjort til praktisk politikk, slik at våre medlemmer slipper å oppleve det som for mange av oss fortøner seg som meningsløst og ressurskrevende i arbeidshverdagen. Flere av våre tillitsvalgte melder om uheldige utslag når prinsipper fra privat næringsliv brukes rått i offentlig forvaltning. Det er viktig for oss at offentlig sektors egenart og samfunnsoppdrag tas på alvor.

Vi ønsker å bidra til å utvikle og forbedre offentlig sektor, men det må skje på offentlig sektors premisser og med de ansatte og tillitsvalgte på laget. En annen av innleiderne på Gol var Fornyings-, administrasjons- og kirkeminister Rigmor Aasrud. Hun sa blant annet at lederne i staten skal utvikles og at mål- og resultatstyring har vært et godt rammeverk for forvaltninga, men hun pekte på at en utfordring er hvordan vi praktiserer dette rammeverket. Som NTL skriver i Markedsstyringsrapporten tror vi at et første skritt for å bedre denne situasjonen er å ha et lite antall overordnede mål og sørge for at disse er forstått og forankret i organisasjonen. De ansatte må gis tillit og mulighet til å bruke sin kompetanse for å gi disse målene konkret innhold. For oss i NTL er Hovedavtalen i staten det viktigste verktøyet for å få til en god offentlig

forvaltning. Hovedavtalen er nå oppe til reforhandling og flere av NTLerne som var på talerstolen på Gol, gav klare signaler om at vi krever en sterk Hovedavtale. I den forbindelse ble det blant annet pekt på et behov for styrking av ledernes kompetanse om avtaleverket, og også nødvendigheten av formell medbestemmelse ved spørsmål om konkurranseutsetting i virksomhetene.

I skrivende stund er landsforeningens leder en av NTLs delegater til verdenskongressen for offentlig ansatte (ISKA/PSI). Offentlig ansatte verden over står overfor store utfordringer, og vi er glade for å kunne delta i dette viktige arbeidet.

På Aktuell.no finner dere mer om det som utspant seg på Gol, og der finnes også artikler fra ISKA. Markedsstyringsrapporten ligger tilgjengelig på NTLs nettsider NTL.no.

I året som kommer har tillitsvalgte i landsforeningen og forbundet planer om å besøke statens hus i alle fylkene. Vi har tjuvstartet denne turneen og når dette bladet går i trykken er det Agder-fylkene som blir besøkt. Følg med, i løpet av 2013 treffes vi i ditt fylke.

Kari Solaas Paulsen

NTL Sentralforvaltningen

Postadresse: Youngsgt. 11, 0181 Oslo

Besøksadresse: Folkets hus (inngang hjørnet Youngsgt./Torggt.), rom 507 (heis til 5. etg.) Tlf.: 22 20 82 45, faks: 22 11 46 26, e-post: post@ntl-sf.no

Leder: Bjørn Halvorsen, bjorn@ntl-sf.no, Sekretær: Kjersti Barsok, kjersti@ntl-sf.no

Nettredaktør: Kjersti Barsok

Bilde fra LO-kongressen i 2009.

LO-kongressen 2013

Neste år er det LO-kongressen igjen. Det er kongress hvert fjerde år, og den er det høyeste organet i LO. I tidsrommet 3. - 7. mai 2013, vil 300 delegater være samlet for å vedta vedtekter, uttalelser og ikke minst handlingsprogram for kommende fireårsperiode. I tida fram til begynnelsen av mai er det en rekke aktiviteter som finner sted, og alle har det til felles at de peker fram mot kongressen. NTL hadde landsstyremøte på Gardermoen den 25. oktober, og hovedsaken på møtet var å vedta hvilke av forslagene fra avdelinger, foreninger og landsforeninger, som blir oversendt LO som NTLs forslag til kommende kongress.

NTL Sentralforvaltningen gjentok oppfordringen fra NTL-rundskriv, med tanke på å sende inn samlede innspill fra avdelingene i vår landsforening. Etter flere runder i kongressforslag-arbeidsgruppa i landsforeningen, ble det sendt over 70 forslag, med stort og smått. Forslagene knyttet seg i all hovedsak til endringer i utkastet til LOs handlingsplan for 2013-2017.

Alle forslagene ble behandlet av en intern arbeidsgruppe på forbundskontoret, før forbundsstyret fikk dem til behandling. En

rekke av forslagene fra landsforeningen hadde fått tilslutning i forbundsstyret, men slett ikke alt som landsforeninga mener er viktig hadde passert gjennom nåløyet. På landsstyremøtet den 25. oktober var derfor samtlige av landsforeningens medlemmer i landsstyret på talerstolen for å opprettholde noen av våre og støtte andres forslag som ikke var foreslått tiltrådt av forbundsstyret. Et av forslagene til endring av handlingsprogrammet som ble enstemmig vedtatt av landsstyret er «LO ser det som et demokratisk problem at EØS-avtalen i praksis har bundet oss til å overta politikk og regler som vedtas i EU, når det samtidig ikke er politisk vilje til å bruke reservasjonsretten. Vi kan ikke godta at norsk arbeidslovgivning og tariffpolitikk skal dikteres fra Brussel eller at norske tariffkonflikter skal avgjøres av EFTA- og EU-domstolen.»

NTL Sentralforvaltningen hadde også kommet med forslag om å ta inn et avsnitt om at regjeringen må jobbe for en mer sosial tilnærming for løsning av gjeldsproblemene i Europa: «LO krever at den norske regjeringen tar til orde for en mer sosial tilnærming til gjeldsproblemene i Europa.

Kutt i offentlig sektor gjør vondt verre. Man kan ikke spare seg ut av en jobbkrise. Tvert imot må det stimuleres til jobbskaping. Dette må blant annet finansieres gjennom et mer effektivt og rettferdig skattesystem hvor de rikeste må ta den største delen av byrden». Dette forslaget ble også vedtatt oversendt til LO-kongressen.

I tillegg var vi med på å sikre at deler av det som ble vedtatt i NTLs prinsipp- og handlingsprogram på NTLs landsmøte i 2010, blir foreslått tatt inn i LOs handlingsprogram: Det som går på å avvise prøveboering utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. I forbundsstyrebehandlingen hadde både NTL Sentralforvaltningen og NTL NAV sine forslag falt, men ved å stille oss sammen bak NTL NAV sitt forslag så gikk flertallet i landsstyret inn for formuleringen som NTL har i sitt prinsipp og handlingsprogram.

NTL Sentralforvaltningen er godt fornøyd med gjennomslaget våre forslag har fått, men den store kampen står i mai neste år.

Selv om landsstyret til NTL har vært igjennom sin formelle behandling av forslag til kongressen, er det slettes ikke for sent å ytre seg.

LOs medlemsdebatt:

Hva er viktigst for deg?

Hva mener du skal være LOs viktigste krav til politikerne?

Kanskje har du sett den, den røde folderen som har fulgt med LOs og de forskjellige forbundenes trykksaker i høst? Hvis ikke, så ikke vær redd – det er flere muligheter til å få delta i debatten enn ved hjelp av en folder!

Medlemsdebatten er oss som medlemmer av LO sitt verktøy for å fortelle politikerne hvordan LOs medlemmer vil at arbeidslivet og samfunnet skal se ut i fremtiden. LOs tillitsvalgte og medlemmer har gjennom mange år hatt en betydelig stemme i denne politiske debatten. Vi har vært tydelige på at vi skal ha ei lønn å leve av, et godt arbeidsmiljø, faste trygge jobber og ryddige ansettelsesvilkår. Vi skal ha gode velferdsordninger som sikrer oss full lønn under sykdom, en god ledighetstrygd og en trygg pensjon.

Vi kan ikke ta noe av det vi har oppnådd som en selvfølge. Derfor oppfordrer vi medlemmene i NTL til å bruke

litt tid på å fortelle hva som er viktig for deg, din arbeidsplass, dine kollegaer og

din familie. Her kan du fremme konkrete forslag, dele din frustrasjon, fortelle om ting som går bra, eller komme med en god idé.

Det er flere måter å delta i debatten på:

- Du kan delta ved å sende inn et avkrysnings skjema på <http://debatt.lo.no/undersokelse> (det samme skjemaet som finnes i den røde folderen).
- Ved å bruke LINK skjemaet som sendes ut gjennom LOs fagblader.
- Ved å sende inn din mening til epostadressen debatt@lo.no
- Eller ved å sende inn debatt <din mening> på SMS til tlf.nr. 2030

Du kan også delta i debatten ved å bruke innloggingsfunksjonen til Facebook. Da vil du kunne komme med dine synspunkter og debattere fortløpende med andre LO-organiserte.

Dette er altså en oppfordring: Delta i debatten!

Det viktigste gapet øker

AV TROND ARILD YDERSBOND

Det offentlige forbruket skal øke med ca 2,1% i 2013, det private forbruket med 4%. I dag går det viktigste gapet i Norge ikke mellom eiendomsbesittere og eiendomsløse, mellom kapitalister og arbeidere (det er vesentlig, men ikke som gap) eller sosiale eller etniske grupper. Det viktigste gapet går mellom offentlig fattigdom og privat rikdom. Offentlig fattigdom behøver jo ikke bety at offentlig ansatte er fattige, like lite som privat rikdom må bety at de som jobber i privat sektor er rike. Det kan godt være tvert imot, noe et stadig verre kriseramma Europa gir oss mange eksempler på.

Den offentlige fattigdommen går på fellesskapets evne til å utføre og betale for det som er eller bør være fellesskapets oppgaver, og på forholdet mellom denne evnen og privatpersonenes tilsvarende ressurser og muligheter. Et klassisk eksempel er at det offentlige ikke har råd til å betale for en operasjon som er det offentliges ansvar, og som de fleste privatpersoner greit kan legge ut for av egen lomme.

Norge: Relativt god pensjon, betydelig offentlig fattigdom

Den offentlige fattigdommen går ikke på evnen til å omfordele - et forhold som ofte misforstås. Et samfunn kan godt ha gode trygde- og pensjonsordninger og samtidig offentlig fattigdom - Norge har faktisk vært et eksempel på dette i årtier, situasjonen er bare forverra det siste tiåret. Vi har lenge ligget på verdenstoppen i overføringer til private, men fellesforbruket vårt har aldri vært veldig høyt. Vi legger vekt på at det offentlige skal ha et hovedansvar for overføringsordningene, og det er i det fleste tilfeller tryggere og mer effektivt enn å overlate det til private systemer, og vi passer på at trygder og pensjonsordninger ikke uthules. Dette er vesentlig, men vi har lett for å legge for lite trykk i kampen for fellesforbruket. Folketrygden kan jo betraktes som en slags kollektiv forsikringsordning, og i alle sunne forsikringsordninger er det mer eller mindre automatiske koplinger mellom inntekter, fondsoppbygging og utgifter. Bilforsikringene stjeler ikke fra skolen når flere kræsjer, forsikringspremiene går opp, særlig i de kategoriene som kræsjer mye. Men sånn er det ikke med folketrygden: Når skattenivået er fastsatt og alt går over samme statsbudsjett, må større andel til trygder og pensjoner føre til mindre andel til andre formål, f.eks. skole. Halve utgiftsveksten i

2013-budsjettet går til folketrygden, den er og blir gaukungen i det offentlige utgiftsreiret.

Det berømmelige rød-grønne skatteløftet fra 2005, som toneangivende AP-folk vil forlenge også i 2013, er et klassisk eksempel på en slik nedprioritering av fellesforbruket. Skattenivået skal fortsatt fryses på 2004-nivå, og om dette passer dårlig til utgiftsbehovet i 2014, så er det verst for utgiftsbehovet. Dette fører til at realveksten på flere offentlige ansvarsområder ikke holder tritt med behovene. Særlig ser vi dette i en utilstrekkelig og for lite pålitelig eldreomsorg, et utdanningssystem som best hjelper dem som egentlig ikke trenger så mye hjelp, og en knipe-utbygging av offentlig infrastruktur som gir utlendinger mye å undre seg over.

FOTO: COLOURBOX.COM

Det offentlige forbruket holder ikke tritt med behovet

Vi har nå en årlig befolkningsvekst på nær 1,5%, og det offentlige forbruket må øke mye mer enn dette for å holde tritt med behovet. I tillegg til befolkningsveksten sjøl, krever det ganske mye ekstra innsats for å tilpasse samfunnet til økt størrelse og nye former. Så har vi ekstra økning i utgiftene på grunn av vekst i grupper som trenger mye ressurser, det gjelder både barn og gamle og enkelte sjukdomsgrupper. Når samfunnet blir rikere, forventer vi også høyere standard og bedre service - f.eks. i den individuelle oppfølgingen i helse- eller skolevesenet. Det er sjelden gratis. Og i et samfunn på rask marsj, blir det gjerne endel ekstra jobb med å ta seg av de som faller bak og utafør - dette må fellesskapet også være i stand til å ta ansvar for.

Det er også mange forventninger og

krav som leder til økninger i fellesforbruket, og en god del av dem verken kan eller bør vi prøve å vri oss unna. Noe av det kan vi dekke opp med teknologi og produktivitetsvekst, men en kan ikke basere seg på å produsere mer for mindre hele tida, særlig fordi mange effektiviseringsvinster allerede er tatt ut. Vi kan ikke uten videre forlange 5% produktivitetsvekst fra lærerne i form av at de underviser 5% flere elever uten å måtte regne med negative virkninger, vi kan ikke forlange at hjemmesjuepleierne skal besøke 5% flere og holde samme omsorgsnivå. Vi kan heller ikke regne med at helsevesenet plutselig skal behandle 5% flere med samme ressursinnsats uten at det gir utilsiktede bivirkninger. Og hva verre er, det vil ofte kunne skje at forsøkene på slik rasjonalisering reduserer det totale effektivitetsnivået, fordi det blir så mye mer å ta seg av og rydde opp i. Jeg synes vi begynner å se konturene av endel sånt i helse- og omsorgssektoren nå.

Trygdepremier trenger ikke være «skatt»

En trenger ikke være spesielt rød eller sosial eller idealistisk for å se at det økende gapet mellom offentlig fattigdom og privat rikdom på mange måter kan være farlig, og at vi hadde hatt et langt tryggere system dersom trygdeinnbetalingene fra personer hadde vært automatisk kopla til finansieringsbehovet, slik det er for både kommunale og private pensjonskasser. Da ville «skattenivået» til trygdeinnbetalinger øke i tråd med behovet, samtidig som de «virkelige» skattene kunne gå uavkorta til offentlig forbruk. Og disse ville faktisk kunne reduseres etter hvert som flere kommer opp i høyere inntektsklasser. I land som har hovedsaklig private pensjonsordninger regner en jo ikke innbetalinger til pensjonsforsikring som skatt - så hvorfor i all verden skal vi kalle innbetalingene til det som er en solidarisk trygde- og pensjonsspareordning for det?

Hadde vi hatt bak oss en lang god periode med sterk relativ vekst i offentlig forbruk, kunne det kanskje til og med vært sunt å kjøre litt innstramming, fjerne litt daukjøtt, fokusere mer på effektivitet. Men vi har en lang periode med nestensulteforing bak oss, derfor er situasjonen nå vanskelig og utrygg når vi ikke får en vekst som sikrer at behovene dekkes, samtidig som de private lommene fylles opp og med det økte forventninger til det offentlige tjenestetilbudet.

trond.arild.ydersbond@ssb.no

Mytekalender

Myte: Papirbasert kommunikasjon (aviser, brosjyrer, bøker osv.) er miljøfiendtlig og bør erstattes av digitale medier.

Print Power imøtegår denne myten. Print Power er et nasjonalt og internasjonalt nettverk som skal fremme papirbasert informasjon og reklame som en effektiv og bærekraftig kommunikasjonskanal. Nettverket søker å imøtegå myter om papirbasert kommunikasjon. Blant samarbeidspartnerne finner vi Fellesforbundet og NHO GRAFISK.

Under overskriften «Papirets miljøpåvirkning» sier nettverket at «Det er en trend i tiden at vi skal slutte å bruke papir og gå over til elektroniske medier for å bedre miljøet. Men er det riktig at elektroniske medier er mer miljøvennlige enn papir? Ved en slik sammenlikning er det bærerene av informasjonen som må sammenlignes. Svaret må derfor

bygge på en sammenlikning av fakta for hele verdikjeden for både papir og elektronisk utstyr, skriver Georg Carlberg, miljødirektør, Norske Skog i et innlegg i Nationen».

Videre heter det at «I 2009 stod det nesten dobbelt så mye tømmer i norske skoger som i siste halvdel av 1960-årene. I den samme perioden har den årlige tilveksten økt fra 13 til 25 millioner kubikkmeter. Det viser tall fra boken Landbruket i Norge 2009 fra Statistisk sentralbyrå (SSB), skriver Skogindustri.no».

Myter som Print Power søker å imøtegå, er

Myte 1: Skog raseres som følge av papirproduksjon

Myte 2: Papirindustrien feller trær til ren papirproduksjon

Myte 3: Fremstilling av papir bidrar i stor grad til en negativ klimautvikling

Myte 4: Papirindustrien benytter mye fossilt brensel til fremstilling av papir

Myte 5: En stor del av en husholdnings totale CO₂forbruk skyldes papirbasert kommunikasjon

Myte 6: Det er kun en liten andel av papiret fra DM som resirkuleres

Myte 7: Andre produkter gjenvinnes i større grad enn papir

Myte 8: Det meste som kommer i postkassen kastes som vanlig søppel

Myte 9: Elektronisk kommunikasjon er mye mindre skadelig for miljøet enn papirbasert kommunikasjon

Som eksempel sakser vi fra faktagjendrivelsen av myte 9:

«Fakta:

- En PC står for 2 % av det totale CO₂-utslippet i en husholdning

- Papirbasert kommunikasjon står for 0,1 %

- En svensk undersøkelse konkluderte med at det er 20 % mindre utslipp av skadelige gasser (CO₂) ved å kjøpe/lese en papirutgave av en avis enn å lese den samme på nettet.

- Europa produserer 10,3 mill tonn elektronisk avfall årlig. Dette sammenlignet med papirbasert kommunikasjon på 3,4 mill tonn, hvorav en vesentlig del resirkuleres.»

Les selv og døm selv! www.printpower.no Og hva gjør DU med alt julepapiret?

Kort og kontant

AV TARALD RIKE,
NTL FORSVARSDEPARTEMENTET

Betalte ikke blomster – mistet huset. Nyheter fra ABS News.

ABC forteller at å eie bolig når de økonomiske problemene blir store, er farlig, slik som for vår impliserte person. Hans blomstergjeld gikk til inkasso og senere til utleggsforretning med pant i hans hus. «Alt for ofte ser vi at mislighold av slik gjeld medfører begjæring om tvangssalg. Det synes å være en oppfatning hos enkelte at boligen ikke er truet dersom boliglånet betales som det skal. Dette er en klar misforståelse. Et hvilket som helst krav kan få pant i en bolig dersom det misligholdes...», forteller en gjeldsrådgiver hos NAV i Kongsberg.

ABC News (05.11.12) forteller videre at den misligholte gjelden blant norske forbrukere har passert 65 milliarder kroner! Det er mest gjeld på bank- og kredittkort, mobil og bredbånd, forsikringsgjeld, gjeld til det offentlige og postordre og internetthandel, forteller nettstedet.

«Sovende» lovforbud mot ågerrente

Man er fristet til å si at kredittkort burde forbys, slik de i dag er innrettet; man betaler 20-30 prosent rente, av og til mer, slik som et «mikrolån» med effektiv rente til over ni tusen prosent! (TV2, 30.03.12). Dette er ågerrente! Straffelovens paragraf 295 slår fast at «For åger straffes den som ved rettshandel utnytter noens nød, lett-sinn, uforstand eller avhengighetsforhold til å oppnå eller betinge et vederlag, som etter de foreliggende omstendigheter står i et påtakelig misforhold til det som ytes, eller som medvirker hertil,» og neste paragraf: «Åger straffes med bøter eller med fengsel inntil 2 år eller med begge deler.»

Til tross for dette opplyser nettstedet TV2 at «ifølge Finanstilsynet er det ingen lover som forbyr mikrolån eller andre typer lån med skyhøy effektiv rente.» (!) Fagdirektør i Forbrukerrådet, Jorge B. Jen-

sen, uttaler at «loven er dessverre sovende» og viser til at hun ikke kan finne saker hvor denne loven er tatt i bruk. Hvorfor ikke? spør jeg. Trolig på grunn av at det ikke finnes noen forening for ågerrentefofre! En slik forening burde kunne samle flere medlemmer enn Skattebetalerforeningen.

Hjelp underveis! Forslag om rentetak på maks 10 prosent!

«Sliter du med forbrukslån eller kredittkortrente på langt over 20 prosent? Da har du noe å se frem til. EU er nemlig i ferd med forarbeidene til en lov som blant annet kan resultere i tak på renten (interest rate cap).» I EU-høringen fremgår det at 16 land i Europa allerede har innført

takerne.» (TV2 og NRK, 30.03.12). Kåre Simensen legger frem tre konkrete forslag: 1)begrense muligheten for utlånere av usikret gjeld til å gjøre beslag i lønnen til låntakere, 2)endre reglene for videresalg av gjeld og 3) sette en øvre grense for rentemarginer.» Jeg vil si at forbud mot å beslaglegge bolig burde stå øverst.

Obamas «Credit Card Act of 2009»

I 2009 signerte president Obama «Credit Card Act of 2009», en lov som skal sikre en åpen og gjennomiktig praksis med hensyn til långivning, etc. Loven ble introdusert av kongress-kvinnen Carolyn B. Maloney, som uttalte: «Time's up for the worst credit card company abuse – the Wild West is over.» Loven forbyr blant annet kortselskapene å øke renter på kjøp som allerede er gjennomført, pålegger kortselskapene å opplyse om økte renter minst 45 dager i forveien, forbyr strafferente for å oversitte betalingsfrister for kortere tid enn to måneder, forbyr renter på kjøp som betales innen fristen, krever at «promoterende rentesatser» varer i minst seks måneder, etc.

Internasjonalt: Økende rente på kredittkort

USA Today (14.11.08) forteller at en nøkkelfaktor bak økende renter og avgifter på kredittkort er «securitization», som betyr å «stifte sammen» en haug med gjeldspapirer og selge disse «verdipapirene» til investorer. «Securitization has been a «major impetus» for banks to expand penalty fees and rates in recent years, says Adam Levitin, a Georgetown University law professor and card expert. Banks «have little to lose if they squeeze too hard (if consumers default), but a lot to gain if they can extract additional payments from card users,» he says.»

Religiøst forbud mot ågerrenter

Wikipedia forteller at noen av de tidligste fordømmelser av ågerrenter finnes i vediske tekster fra India. Tilsvarende fordømmelser finnes i religiøse tekster både i buddhismen, jødedommen, islam og kristendommen. I Dantes Guddommelige komedie blir ågerrenter plassert i den indre ring av den syvende sirkelen i helvete.

tarald.rike@fd.dep.no

Utlendingsdirektoratet adopterer «Motiverende samtale» som metode i asylmottakene

AV JO SIGURD AURVOLL

Noe av det hotteste innen samtaleterapi i de seneste årene har vært «Motivational Interviewing», på norsk gjerne kalt MI eller motiverende samtale. Det dreier seg om en klientsentrert metode, en måte å prate med folk på for å hjelpe dem til å finne indre motivasjon til å gjøre positive endringer i eget liv.

William R. Miller krediteres vanligvis som grunnlegger av metoden. Han sier selv at han fikk den utløsende ideen mens han residerte ved Haukeland sykehus i Bergen tidlig på 80-tallet. I 1991 kom første utgave av boken som siden har fått definere metoden, *Motivational Interviewing*, skrevet av Miller sammen med Stephen Rollnick. I dag tilbys MI som fag på en rekke høyskoler og metoden er i bruk i alt fra rusomsorg og fysisk rehabilitering, via kriminalomsorgen, til den nå også tas i bruk i informasjonsarbeid og returmotiverende arbeid i asylmottak.

Kort fortalt går metoden ut på å etablere en respektfull og empatisk samtale på klientens premisser. Meningen er å vekke samtalepartnerens indre motivasjon og deretter støtte ham eller henne til selv å planlegge og gjennomføre en positiv endring i livet. I en psykologisk sammenheng er det arven etter den humanistiske psykologen Carl Rogers som ivaretas: han baserte møtet med klienten på ubetinget aktelse, empati og respekt for klientens evne til å bestemme selv.

Fødselshjelp

I en filosofisk kontekst kjenner vi igjen Sokrates' foretrukne metode, den såkalte majeutikken (=fødselshjelp), slik Platon beskriver den i dialogene sine. Platon var talsmann for eksistensen av evige ideer, eller 'former,' som var en sannere, bedre og vakrere versjon av alle de fenomener vi kan observere. Dette innebar at også menneskene var imperfekte kopier av evige ideer. Sokrates kunne således få enkle mennesker til å resonnerer seg fram til avansert abstrakt viten, for eksempel geometriske regler de aldri hadde lært, ved hjelp av samtalemetoden sin. Samtalepartneren fikk kraft til å finne sannhetene inne i seg

FOTO: TROND HUSØ

selv og forløse dem – derav navnet majeutikk.

Metoden i MI/motiverende samtale er ganske lik: terapeuten etablerer en hyggelig samtale, bygger opp klienten ved å gi verdi (validere). Man går så videre ved hjelp av åpne spørsmål og aktiv lytting. Samtalen gis retning og struktur gjennom å følge ledetråder klienten gir og ved å oppsummere samtalen jevnlig. Slik viser man både at man følger med, at man forstår og skaper en plattform for samtalen videre. Klienten får selv lov til å bestemme tempoet i samtalen og leverer selv premissene i diskusjonen. Konsekvensen er at klienten argumenterer med seg selv, og ledes til å avdekke forskjellen mellom hvor hun nå befinner seg og hvor hun ønsker å være. Terapeuten hjelper til med å holde fokus og med å forsterke klientens motivasjon når denne er blitt formulert.

Informasjonsprogrammet i asylmottak er et viktig hjelpemiddel i integreringen av asylsøkere i det norske samfunnet. I programmet presenteres man for verdiene som råder i samfunnet, verdier som kan være forskjellige fra de man hadde fra før. Vi kan forsøke å sette oss i samme situasjon ved å tenke på en ferieopplevelse: det er vanskelig å legge bort sine egne normer når man kommer til et nytt sted. Norske turister

kan observeres på vei inn i helligdommer iført badebukse og singlet, turister insisterer på å drikke alkohol selv i muslimske land, og så videre. Det krever med andre ord motivasjon å forlate ett atferdsmønster til fordel for et annet, og her kommer den motiverende samtalen inn i bildet.

Etter utlendingsloven skal en utlending frivillig forlate Norge dersom han ikke lenger har lovlig opphold. For noen kommer avvisningen som et sjokk. De mister energi, troen på seg selv og mange mister også fremtidshåpet. Selv om de vet de må bryte opp for å komme videre, klarer de ikke å finne styrken til det. Her kan MI være et hjelpemiddel til å rette opp den avviste asylsøkerens selvbilde og beslutningsdyktighet, mener Utlendingsdirektoratet (UDI).

UDI har nå satset på å kurse mottaksansatte i Motiverende samtale (MI) og ønsker asylmottakene skal basere informasjons- og returarbeidet på denne metoden. Tredje utgave av *Motivational Interviewing* kom på markedet nå i oktober. Forfatterne har både endret og lagt til i forhold til tidligere utgaver, for de mener metoden skal være noe annet enn en samling teknikker og at det er naturlig at den endres over tid.

God bok!

Juleevangeliet

– et tidlig eksempel på kritikk av byråkratiet

Min påstand er at Det nye testamentet, ja hele Bibelen i grunnen, inneholder store doser byråkratikkritikk.

Med utgangspunkt i Evangeliet etter Lukas 2. 1-20, juleevangeliet, vil jeg trekke fram en glemt helt, en sann byråkrat, frem fra hans ufortjente glemsel og gi ham en plass i lyset. Det finnes vel ikke noe mer egnet forum for dette enn Sentralposten?

Lukas skriver:

1 Det skjedde i de dager at det gikk ut befaling fra keiser Augustus om at hele verden skulle innskriveres i manntall. 2 Denne første innskrivningen ble holdt mens Kvirinius var landshøvding i Syria. 3 Og alle dro av sted for å la seg innskrive, hver til sin by.

4 Josef dro da fra byen Nasaret i Galilea opp til Judea, til Davids by Betlehem, siden han var av Davids hus og ætt, 5 for å la seg innskrive sammen med Maria, som var lovet bort til ham, og som ventet barn. 6 Og mens de var der, kom tiden da hun skulle føde, 7 og hun fødte sin sønn, den førstefødte. Hun svøpte ham og la ham i en krybbe, for det var ikke husrom for dem.

Vi kan se at Lukas har levert et partsinnlegg her. Han trekker fram mangelen på husrom – heltene i fortellingen behandles som dyr og det er Statens feil. «Dustene i Roma har ikke tenkt igjennom logistikken», er det som om han sier. I virkeligheten var det aldri slik at romerne krevde at folk skulle dra til slektens opphavssted for å skrive seg inn i manntall. Det finnes ikke belegg i historiske kilder og det ville dessuten vært uhyre upraktisk. I virkeligheten var de flittige romerne kun interessert i manntall av en grunn: å lage et grunnlag for skatteinnkreving. De hadde nemlig allerede funnet ut at jødene ikke var gode soldatmenn for den romerske hær – den andre historiske grunnen for å innskrive i manntall.

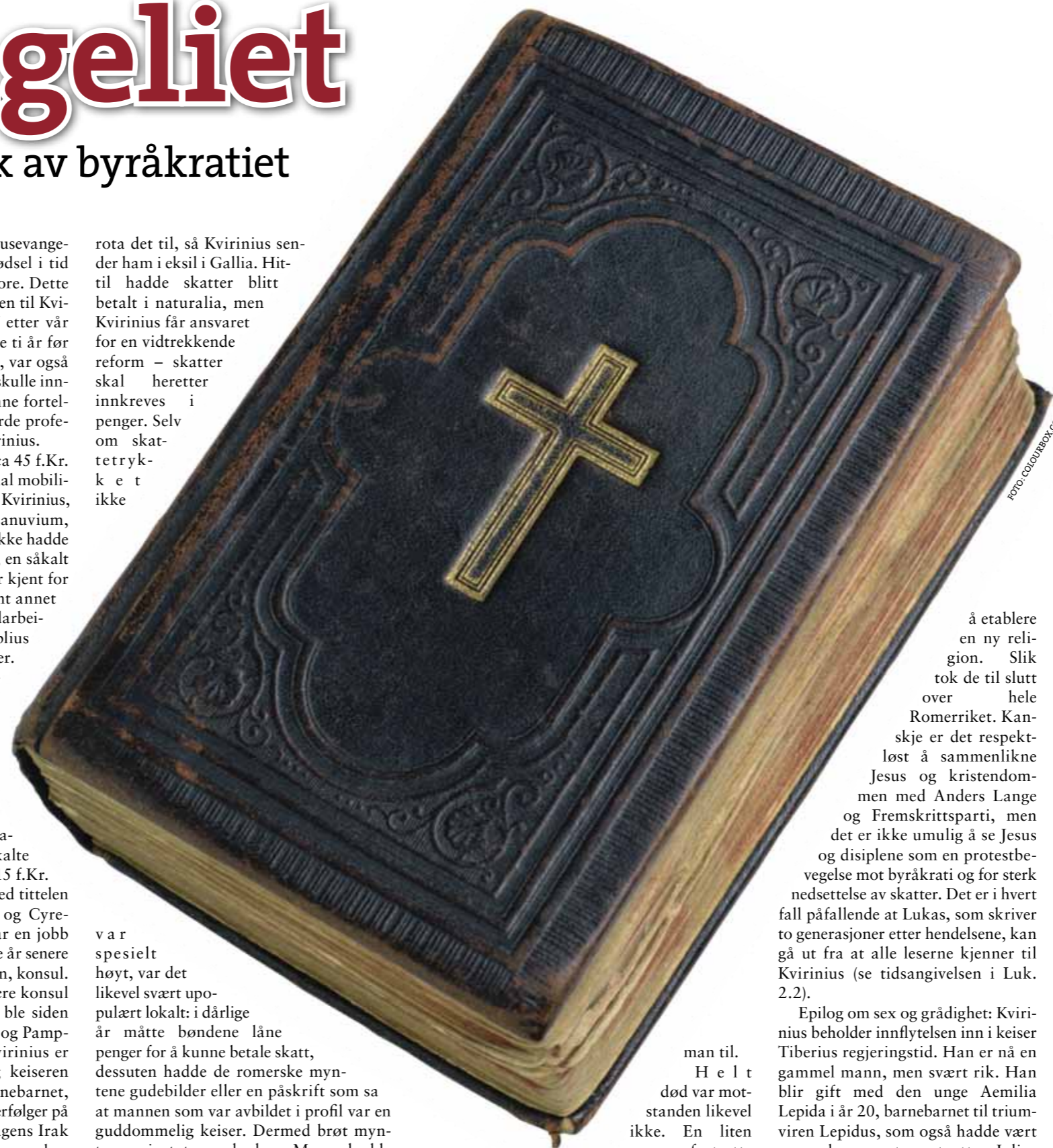
Det er nok snarere slik at Lukas trengte å forklare hvordan Jesus, en galileer, kunne passe inn i profetiet om en ny konge

født i Judea, i Davids by. I Matteusevangeliet plasseres, for øvrig, Jesu fødsel i tid under tetrarken Herodes den store. Dette er problematisk, for folketellingen til Kvirinius ble gjennomført i år 6/7 etter vår tidsregning, mens Herodes døde ti år før det. Sønnen, Herodes Arkelaos, var også kastet ut av riket da manntallet skulle innskriveres. Pytt, pytt! Helten i denne fortellingen er altså mannen som gjorde profetien mulig, landshøvdingen Kvirinius.

Publius Sulpicius Quirinius (ca 45 f.Kr. – 21 e.Kr.) er et eksempel på sosial mobilitet og at hardt arbeid lønner seg. Kvirinius, som vi kaller ham, ble født i Lanuvium, nær Roma, i en rik familie som ikke hadde høye tjenestemenn i sine rekker, en såkalt homo novus. Keiser Augustus er kjent for å ha reformert byråkratiet, blant annet var han flink til å gi dyktige medarbeidere en sjanse til opprykk! Publius startet sin karriere som offiser. Siden han er av ridderstand (equites) starter han som tribun, som på den tiden tilsvarte våre oberstløytnanter. Han gikk deretter over til å bli edil eller kvestor (det er litt usikkerhet angående nøyaktig hvilken posisjon), før han ble pretor (en topledelsestilling i staten). Dette er veien romerne kalte cursus honorum, ærens vei. År 15 f.Kr. blir han utnevnt til guvernør, med tittelen prokonsul av provinsen Kreta og Kyrenaica (i Nord Afrika). Dette var en jobb han utøvde så plettfritt at han tre år senere oppnådde rikets høyeste posisjon, konsul. Man kunne, som kjent, ikke være konsul mer enn en gang, så Kvirinius ble siden utnevnt til guvernør av Galatia og Pamp-hylia (i det sentrale Tyrkia). Kvirinius er igjen en ubetinget suksess og keiseren utnevner ham til rector for barnebarnet, som er utpekt til å være hans etterfølger på tronen. De drar for å krige i dagens Irak og Armenia, hvor den unge mannen dør. Augustus bærer ikke nag til Publius Kvirinius, han blir tvert imot utnevnt til guvernør av Syria, en av de aller viktigste provinsene i riket, og herre over ikke mindre enn fire legioner. Det var uroligheter i den nyeste og sydligste delen av provinsen, i Judea. Lederen, Herodes Arkelaos hadde

rota det til, så Kvirinius sender ham i eksil i Gallia. Hitil hadde skatter blitt betalt i naturalia, men Kvirinius får ansvaret for en vidtrekkende reform – skatter skal heretter innkreves i penger. Selv om skattestryk ikke

var spesielt høyt, var det likevel svært upopulært lokalt: i dårlige år måtte bondene låne penger for å kunne betale skatt, dessuten hadde de romerske myntene gudebilder eller en påskrift som sa at mannen som var avbildet i profil var en guddommelig keiser. Dermed brøt myntene minst to av budene Moses hadde brakt med seg fra Sinaifjellet. Det kunne potensielt blitt storopprør, men Kvirinius, i samarbeid med jødernes yppersteprest, Joazar, fant en samarbeidsform som hindret de store optøyene, a la i dagens Spania og Hellas. Tross alt var romerne bedre enn den forrige lederen, Herodes, kom

å etablere en ny religion. Slik tok de til slutt over hele Romerriket. Kanskje er det respektløst å sammenlikne Jesus og kristendommen med Anders Lange og Fremskrittsparti, men det er ikke umulig å se Jesus og disiplene som en protestbevegelse mot byråkati og for sterk nedsettelse av skatter. Det er i hvert fall påfallende at Lukas, som skriver to generasjoner etter hendelsene, kan gå ut fra at alle leserne kjenner til Kvirinius (se tidsangivelsen i Luk. 2.2).

Epilog om sex og grådighet: Kvirinius beholder innflytelsen inn i keiser Tiberius regjeringstid. Han er nå en gammel mann, men svært rik. Han blir gift med den unge Aemilia Lepida i år 20, barnebarnet til triumviren Lepidus, som også hadde vært romersk yppersteprest etter Julius Caesar. Hun blir gravid og påstår Kvirinius nå får en arving. Den rettskafne Publius Kvirinius protesterer imidlertid. Det er umulig for meg å være faren, hevder han. Han skiller seg i stedet, og dør barnløs året etter

Eksempel på makrell.

CREDO PISCIS

Credo piscis – hva fiskene tror:
Gud har en robåt med påhengsmotor
Gud elsket oss slik at han sprang overbord
Piscis Deo – i hav som på jord
Vår beste makrell, vår laks i en foss
Gud svømte bedre enn noen av oss
Det regnet i verden, himmelen ble vann
Gud fisket Gud, Gud kom på land
Gud sløyet Gud, Gud sluttet fred
Fisk kan gå opp, fisk kan gå ned
Det tenkes i tang og sies i siv:
Gud satt i noten og ofret sitt liv
Piscis Deo – hva fiskene tror
Gud springer snart igjen overbord
Fisk skal få robåt med påhengsmotor
Credo piscis – i hav som på jord

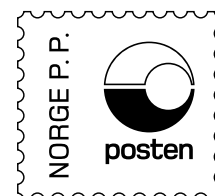
Georg Johannesen

Blogger Mads (<http://blog.madsi.net/?p=1987>) forsøkte å fortelle en selger av et religiøst blad hva diktet egentlig handlet om. Hun trodde det var fiske.

Heggismen

Per Egil Hegge er blitt forbundet med sin utrettelige og tilsynelatende fáfengte kamp mot uttrykket “i forhold til”. Vi sverger mer og mer til hans purisme etter å ha overhørt følgende på TV2 Nyhetskanalen: “... en åpning i forhold til stengningen av Gaza”.

Her ville vi fulgt vårt eget råd om tenke seg om og finne en adekvat omskriving, kort sagt sky uttrykket “i forhold til” som pesten dersom man ikke absolutt mener det. Hva med “heve blokadene”? Særlig i disse klarspråk-tider.

Topp lønn **uten** bottom line?

AV TROND ARILD YDERSBOND

Hva er «riktige» lederlønninger i det offentlige? De fleste vil vel være enige om at det bør være en sammenheng mellom ansvar, innsats, effektivitet og lønn. Dette er nedfelt i utallige regulativer og stillingsbeskrivelser, og nedover i organisasjonshierarkiene fungerer det gjerne slett ikke verst. Der er nemlig suksesskriteriene ofte enklere, innsats- og effektivitetsmålingen ikke altfor problematisk, og det er ofte store grupper å jamføre med, slik at området for hva som er rimelig lønn blir avgrensa. Dermed en en ikke i noe tomrom vurderingsmessig, heller ikke lokalt. Så aldri så mye mange opplever lokale lønnsforhandlinger som relativt pyton, så kan en iallfall håpe at godvirkningene av dem vil veie tyngre enn bivirkningene.

Denne sikkerheten blir mindre og mindre etter hvert som en kommer oppover i hierarkiene, og orda gjerne blir større og både lufta og argumentene tynnere. Det gjør også at det er plent umulig generelt å svare noenlunde presist på hva som er «rimelige» lederlønninger i offentlig sektor. I det private er det gjerne mye enklere, for der kan en vurdere ut fra en tidskorrigert «bottom line» som utgangspunkt: Resultatet sett over noe tid forteller mye om hvordan ledelsen har fungert.

Mange, særlig de med stor inspirasjon fra New Public Management-tankegang (NPM), ønsker nok å gjøre det samme i offentlig sektor, men da møter en straks første hovedproblem: Hva er samfunnsmessig bottom line for den virksomheten lederen har ansvar for? Her bryter økonomiske kriterier fort sammen, og ulike produktivitetsmål blir også fort trøblete,

FOTO: COLOURBOX.COM

<http://www.colourbox.com/image/image-601549> jfr. for eksempel diagnosetriksing i helsevesenet og pynting på oppklaringsprosenter i politiet. Under stress kan også de flotte styringsmålene avsløres for hva de er verdt, jfr. 22. juli-undersøkelsene. Og horder av tillitsvalgte som har måttet bruke tid og krefter på å prøve å lære opp mellomledere og ledere i hovedavtalen og andre avtaler, veit at det gjerne mangler atskillig når det gjelder hva som skal gå inn i virksomhetens bottom line, som lederen vurderes etter. Samtidig hadde det vært veldig bra å ha sånne kriterier, for mangel på gode kriterier bidrar til å gjøre retningen mer tilfeldig.

Vi får til overmål vist hvordan diverse typer målstyring, mer eller mindre balansert, ikke er noe godt svar på dette - tvertimot ser vi hvordan målstyringen lett fører til fokus på helt feil ting, og svært ineffektiv ressursbruk. I kjølvannet av NPM har vi kunnet se hvordan byråkratiet har svulmet opp i offentlige virksomheter, og hvordan det har blitt mer og mer vanskelig å manøvrere klar av over-, under- og feiladministrasjon.

Jeg tror en grunnleggende feiltakelse, er at en tror at et sett styrings-

kriterier kan erstatte brei og djup innsikt i hvordan virksomheten som helhet fungerer, og at en undervurderer tyngden og dybden i den evalueringssprosessen som «virkeligheten», samfunnet og markedet, utsetter private bedrifter for. Dermed blir det lett til at en i det offentlige leker privatbedrift uten korrektivene private bedrifter er underlagt, samtidig som en bruker de oppsatte styringskriteriene til å vri seg unna den mer omfattende evalueringen en må gjøre for å få et realistisk bilde av hva offentlige virksomheters egentlige bottom line er.

Jeg lurur også på om fagkunnskapen er blitt grovt undervurdert i flere tilfeller. Det har vært viktig å ta konsekvensen av at en dyktig fagperson ikke nødvendigvis blir noen god leder, men har en tenkt nok over om en person som er svak faglig sett, har forutsetningene for å bli en god leder? Og hvilke tillempninger som i så fall kreves? Her må en huske at de faglige utfordringene kan være store og ikke minst svært brede: For eksempel kan en NAV-leder være god på økonomi og helt rå på regelverk, men hvis det svikter på menneskeforståelse, kan hele kjeden brytes i dette svakeste leddet. Og fordi denne virksomheten grunnleggende sett går ut på å hjelpe mennesker, kan tjenesten i praksis bli sørgelig ineffektiv på tross av kjempescore på et oppsatt sett indikatorer.

Hvis en først får fram realistiske bottom line-vurderinger, så får en kriterier til å se på lederlønnsspørsmålet. Et viktig moment her, er hvordan lønnsforskjeller virker inn på en organisasjons evne til å fungere i samspill, som en enhet. Det er ofte viktig for kvaliteten på offentlige virksomheter.

trond.arild.ydersbond@ssb.no